

3

E

(i) Printed Pages : 7] Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9] Sub. Code :

3	3	4	8
---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	1
---	---	---	---

Master of Arts 1st Semester Examination

1127

SOCIOLOGY

(Sociology of Development)

Paper : SOC-R-413

(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Note :- Attempt five questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory and selecting one from each Unit.

(Compulsory Question)

1. Answer in 30–35 words each :

- (i) What is socialist path of development ?
- (ii) What is liberal perspective on development ?
- (iii) What are Hagen's views on development ?

NA-315

(1)

Turn Over

- (iv) What are economic indicators of development ?
- (v) What are Myrdal's views on economic development ?
- (vi) What is Globalization ?
- (vii) What is political modernization ?
- (viii) What is world system theory given by Wallerstein ?
- (ix) What is Smelser's theory on modernization ?
- (x) What are Frank's views on development and underdevelopment ? 10×2=20

Unit-I

2. Give an account of the changing conceptions of development.

Or

3. Discuss the various socio-economic indicators of development. 15,15

Unit-II

4. Critically examine Lerner's theory on modernization.

Or

5. Highlight the views of McClelland on development. 15,15

NA-315

(2)

NA-315

(3)

Turn Over

Unit-III	
6. Critically evaluate Paul Baran's theory on underdevelopment.	
<i>Or</i>	
7. Discuss the views of Samir Amin on underdevelopment.	15,15
Unit-IV	
8. Write a note on the capitalist path of development.	
<i>Or</i>	
9. Highlight the significance of globalization in development.	15,15

हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य सहित प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न चुनते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. सभी दस प्रश्नों का प्रत्येक उत्तर 30-35 शब्दों में दीजिए :

- (i) विकास का समाजवादी पथ क्या है ?
- (ii) विकास पर उदारवादी दृष्टिकोण क्या है ?
- (iii) विकास पर हैगेन का दृष्टिकोण क्या है ?
- (iv) विकास के आर्थिक संकेत क्या हैं ?
- (v) आर्थिक विकास पर मिर्दाल के क्या दृष्टिकोण हैं ?
- (vi) वैश्वीकरण क्या है ?
- (vii) राजनीतिक आधुनिकीकरण क्या है ?
- (viii) वास्टीन द्वारा बताया गया विश्व व्यवस्था सिद्धान्त क्या है ?
- (ix) आधुनिकीकरण पर स्मेल्सर का सिद्धान्त क्या है ?
- (x) विकास तथा अल्पविकास पर फ्रैंक के विचार दीजिए।

10×2=20

NA-315

(4)

इकाई-I

2. विकास की बदलती अवधारणाओं का विवरण दीजिए।

अथवा

3. विकास के विभिन्न सामाजिक आर्थिक संकेतों का वर्णन कीजिए। 15,15

इकाई-II

4. आधुनिकीकरण पर लर्नर के सिद्धान्त का आलोचनात्मक परीक्षण कीजिए।

अथवा

5. विकास पर मैक्लीलैण्ड के विचारों पर प्रकाश डालिए। 15,15

इकाई-III

6. अल्पविकास पर पॉल बैरान सिद्धान्त का मूल्यांकन कीजिए।

अथवा

7. अल्पविकास पर समीर अमीन के विचारों को समझाइए। 15,15

इकाई-IV

8. विकास के पूँजीवादी पथ पर एक निवन्ध लिखिए।

अथवा

9. विकास में वैश्वीकरण के महत्व पर प्रकाश डालिए। 15,15

NA-315

(5)

Turn Over

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਹਿਅਮ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਹਿਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ ।

ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਸਾਰੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ $30-35$ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ : $10 \times 2 = 20$
  - (i) ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਸਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
  - (ii) ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹੈ ?
  - (iii) ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਹੈਗੇਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹੈ ?
  - (iv) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕੇਤ ਕੀ ਹਨ ?
  - (v) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਮਿਰਡਾਲ ਦੇ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਨ ?
  - (vi) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ?
  - (vii) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧੁਨੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ?
  - (viii) ਵਾਰਸਟੀਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ?
  - (ix) ਆਧੁਨੀਕਰਣ ਉੱਤੇ ਸਮੇਲਸਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ?
  - (x) ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਅਲਪਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਫਰੈਂਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਓ ।

ਇਕਾਈ-I

2. ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਦਿਓ ।
ਜਾਂ
3. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 15,15

NA-315

(6)

ਇਕਾਈ-II

4. ਆਧੁਨੀਕਰਣ ਉੱਤੇ ਲਰਨਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

5. ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਮੈਕਲੀਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਉ । 15,15

ਇਕਾਈ-III

6. ਅਲਪਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਪਾਲ ਬੈਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

7. ਅਲਪਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਸਮੀਰ ਅਮੀਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ । 15,15

ਇਕਾਈ-IV

8. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ ।

ਜਾਂ

9. ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਉ । 15,15

NA-315

(7)